

Zadeva C-645/23ⁱ**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

26. oktober 2023

Predložitveno sodišče:

Corte d'appello di Bologna (Italija)

Datum predložitvene odločbe:

26. oktober 2023

Pritožnica:

Hera Comm SpA

Nasprotna stranka v pritožbenem postopku:

Falconeri Srl

Predmet postopka v glavni stvari

Pritožba, ki je bila pri Corte d'appello di Bologna (višje sodišče v Bologni, Italija) vložena zoper sklep Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni, Italija) z dne 19. aprila 2021, s katerim je to ugodilo tožbi družbe, to je nasprotne stranke v pritožbenem postopku, za vračilo zneska, ki je bil neupravičeno plačan družbi pritožnici, in zadnjenavedeni družbi naložilo vračilo zneska v višini 43.492,69 EUR skupaj z obrestmi.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Corte d'appello di Bologna (višje sodišče v Bologni) s tem predlogom za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo v skladu s členom 267 PDEU, predlaga razlago člena 1(2) Direktive 2008/118/ES, da bi se ugotovilo: – ali je mogoče dodatek k trošarini za električno energijo šteti za „drug(i) posredn(i) dav(ek)“ v smislu tega člena; – če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, ali ima navedeni člen

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

neposredni učinek in ali je mogoče zavrniti uporabo italijanske zakonodaje v okviru razmerja med zasebnimi subjekti.

Vprašanja za predhodno odločanje

a. Ali dodatek k trošarini za električno energijo, ki jo država članica pobira kot del ali večkratnik trošarine, ki se za to trošarinsko blago že obračunava, spada v okvir pojma „drug(i) posredn(i) davk(i)“ iz člena 1(2) Direktive Sveta 2008/118/ES z dne 16. decembra 2008 o splošnem režimu za trošarino in o razveljavitvi Direktive 92/12/EGS ali pa ga je treba razumeti zgolj kot povišanje stopnje trošarine, kar posledično pomeni, da ga državi članici ni treba nameniti za „posebne namene“, kot to zahteva člen 1(2) Direktive 2008/118/ES?

b. Ali je treba člen 1(2) Direktive Sveta 2008/118/ES z dne 16. decembra 2008 v primeru, da dodatek k trošarini za električno energijo spada v okvir pojma „drug(i) posredn(i) davk(i)“, razlagati tako, da izpolnjuje pogoje, na podlagi katerih se lahko posameznik v postopku pred nacionalnim sodiščem sklicuje nanj, da bi:

- prodajalcu blaga, na katerega se obračunava dodatek k trošarini, ki mu je ta posameznik vrnil posredni davek, očital, da je davčna dajatev, ki jo država članica pobira od prodajalca, nezakonita, ker temelji na nacionalni določbi, ki je v nasprotju z navedeno direktivo;
- od prodajalca, ki mu je bila ta dajatev povrnjena, posledično zahteval vračilo neupravičeno plačanega zneska?

Navedene določbe prava Unije

Načelo primarnosti (izjave, priložene Sklepni listini Medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo, podpisano 13. decembra 2007, A. IZJAVE V ZVEZI Z DOLOČBAMI POGODB – 17. Izjava o primarnosti); načeli učinkovitosti in enakovrednosti (člen 47(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, člen 19(2) PEU); načelo lojalnega sodelovanja (člen 4(3) PEU, člen 288 PDEU, člen 1(2) in člen 9(2) Direktive 2008/118/ES)

Navedene določbe nacionalnega prava

Decreto-legge del 28 novembre 1988, n. 511 (uredba-zakon št. 511/88 z dne 28. novembra 1988)

Preambula: „Ker je zagotovitev sredstev, potrebnih za delovanje regionalnih in lokalnih finančnih organov, izjemno potrebna in nujna, da bi se zagotovilo izvajanje njihovih institucionalnih nalog [...]“

Člen 6 v različici, ki je veljala pred njegovo razveljavitvijo:

„1. Uvede se dodatek k trošarini za električno energijo iz člena 52 in naslednjih [...] prečiščenega besedila o trošarinah, in sicer v višini:

- a) 18,59 EUR na tisoč kWh, ki jih občine prejmejo za vse vrste odjema v stanovanjih [...]
- b) 20,40 EUR na tisoč kWh, ki jih občine prejmejo za vse vrste odjema v sekundarnih stanovanjih;
- c) 9,30 EUR na tisoč kWh, ki jih pokrajine prejmejo za vse vrste odjema v prostorih in na lokacijah, ki niso stanovanja, in od vseh odjemalcev, pri čemer zgornja meja porabe energije ne presega 200.000 kWh na mesec.

2. Pokrajine lahko s sklepom, ki ga sprejmejo v roku, določenem za potrditev proračuna, povišajo višino ukrepa iz odstavka 1(c) na največ 11,40 EUR na tisoč kWh. [...]

3. Dodatke k trošarini iz odstavka 1 plačajo zavezanci iz člena 53 prečiščenega besedila o trošarinah, in sicer ob dobavi električne energije končnim odjemalcem ali ob porabi električne energije, ki jo proizvedejo ali kupijo za lastne potrebe. Dodatki k trošarini se odmerijo in poberejo na enak način kot trošarina za električno energijo. [...].“

Decreto legislativo del 26 ottobre 1995, n. 504 (zakonska uredba št. 504 z dne 26. oktobra 1995), člen 52(1): „Električna energija [...] je trošarinsko blago, ki se ob dobavi končnim odjemalcem ali ob porabi, če se električna energija proizvede za lastne potrebe, obdavči po trošarinskih stopnjah iz Priloge I.“

Decreto-legge del 29 dicembre 2010, n. 225 (uredba-zakon št. 225 z dne 29. decembra 2010), člen 2(2a): „Dokler se določbe, ki urejajo finančne vidike cikla ravnanja z odpadki [...] ne začnejo v celoti izvajati, se lahko popolno kritje neposrednih in posrednih stroškov celotnega cikla ravnanja z odpadki zagotovi [...] na naslednji način: [...]; (b) občine lahko s sklepom določijo ustrezno povišanje dodatka k trošarini za električno energijo iz člena 6(1)(a) in (b) uredbe-zakona št. 511/88 z dne 28. novembra 1988 [...], pri čemer pa tako povišanje ne presega trenutno veljavnega zneska tega dodatka.“

Decreto legislativo del 14 marzo 2011, n. 23 (zakonska uredba št. 23 z dne 14. marca 2011), člen 2(6): „Od leta 2012 se v deželah, ki nimajo posebnega statusa, preneha uporabljati dodatek k trošarini za električno energijo iz člena 6(1)(a) in (b) uredbe-zakona št. 511 z dne 28. novembra 1988, ki je bila s spremembami potrjena v zakon št. 20 z dne 27. januarja 1989 [...].“

Decreto-legge del 2 marzo 2012, n. 16 (uredba-zakon št. 16 z dne 2. marca 2012), člen 4(10): „Zaradi uskladitve nacionalnih davčnih predpisov, ki se uporabljajo za porabo električne energije, z določbami člena 1(2) Direktive Sveta 2008/118/ES z dne 16. decembra 2008 o splošnem režimu za trošarino in o razveljavitvi Direktive 92/12/EGS se člen 6 uredbe-zakona št. 511 z dne 28. novembra 1988, ki

je bila s spremembami potrjena v zakon št. 20 z dne 27. januarja 1989, z dnem 1. aprila 2012 razveljavi.“

Decreto legislativo del 26 ottobre 1995, n. 504 (zakonska uredba št. 504 z dne 26. oktobra 1995)

Člen 2(1): „Davčna obveznost za trošarinsko blago nastane ob proizvodnji blaga, kar vključuje tudi pridobivanje podzemnih virov, če gre za blago, ki je predmet trošarine, ali ob uvozu trošarinskega blaga.“

Člen 53(1)(a): „Za plačilo trošarine za električno energijo so zavezani: (a) subjekti, ki izdajajo račune za električno energijo končnim odjemalcem (v nadaljevanju: prodajalci).“

Člen 16(3): „Terjatve, ki jih uveljavljajo zavezanci za plačilo trošarine do prevzemnikov proizvodov, za katere so ti subjekti plačali to dajatev, se lahko zahtevajo iz naslova povračila [...].“

Člen 14: „1. Trošarina se vrne, če se ugotovi, da je bila plačana neupravičeno; [...]

2. [...] za vračilo je treba vložiti zahtevek v prekluzivnem roku dveh let od datuma plačila oziroma od datuma, ko se lahko uveljavlja ustrezna pravica. [...]

4. Če se po zaključku sodnega postopka subjektu, zavezanemu za plačilo trošarine, naloži vračilo neupravičeno prejetih zneskov iz naslova povračila trošarine tretjim osebam, vračilo zahteva zgoraj navedeni zavezanec v prekluzivnem roku devetdeset dni od pravnomočnosti sodbe, ki določa vračilo trošarine.“

Člen 2033 codice civile (civilni zakonik): „Kdor znesek plača brez pravnega temelja, je upravičen zahtevati njegovo vračilo.“ [...]“.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Družba, ki je dobaviteljica električne energije (pritožnica), je 1. oktobra 2009 z družbo odjemalko (nasprotno stranko v pritožbenem postopku) sklenila pogodbo o redni dobavi električne energije. Elektroenergetska družba je državi za blago, ki ga je prodala družbi odjemalki, do 1. aprila 2012, to je do datuma, na katerega je bil člen 6 uredbe-zakona št. 511/1988 razveljavljen, plačevala dodatek k trošarini ter od te družbe na podlagi mehanizma „povračila“ zahtevala vračilo plačanega zneska, ki ji ga je ta tudi povrnila.
- 2 Ker je družba odjemalka menila, da bi bil lahko zadevni dodatek k trošarini v nasprotju s pravom Unije, je pri Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se elektroenergetski družbi naloži vračilo plačanega zneska. Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni) je s sklepom z dne

19. aprila 2021, s katerim je tej tožbi ugodilo, razsodilo, da je člen 6 uredbe-zakona št. 511/1988 v nasprotju s členom 1(2) Direktive 2008/118/ES, zavrnilo uporabo nacionalnega predpisa in elektroenergetski družbi naložilo vračilo plačanih zneskov, ki jih je prejela od izteka roka za prenos te direktive do odprave zadevnega davka.

- 3 Elektroenergetska družba je sprva ravnala v skladu s sklepom sodišča in družbi odjemalki povrnila znesek plačil. V nadaljevanju pa je pri Corte d'appello di Bologna (višje sodišče v Bologni) vložila pritožbo, s katero je predlagala spremembo tega sklepa in vračilo plačanega zneska.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 4 Pritožnica izpodbija sklep Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni) v delih, v katerih je to odločilo, da: – sta dodatek k trošarini in trošarina ločena davka; – pravna načela, ki jih je Sodišče Evropske unije izoblikovalo v okviru postopka predhodnega odločanja, učinkujejo *erga omnes* ne glede na to, ali je direktiva samoizvršljiva (*self-executing*). Pritožnica meni, da dodatek k trošarini in trošarina nista ločena davka: pri dodatku naj bi šlo namreč zgolj za povišanje stopnje trošarine. Zato naj dodatek ne bi pomenil „drug(ega) posredn(ega) davk(a)“ v smislu člena 1(2) zadevne direktive.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 5 Predložitveno sodišče poudarja, da sklep Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni) temelji na usmeritvah iz ustaljene sodne prakse Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče, Italija), v skladu s katerimi so predpisi, ki urejajo vračilo dodatka k trošarini, združljivi s pravom Evropske unije, saj morajo države članice, če vračilo davkov ni urejeno s skupnimi predpisi, to področje urediti ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti (glej v tem smislu sodbe Sodišča Evropske unije z dne 15. marca 2007, Reemtsma Cigarettenfabriken, C-35/05, EU:C:2007:167, točka 37; z dne 7. novembra 2018, K, B, C-380/17, EU:C:2018:877, točki 56 in 58, in z dne 14. februarja 2019, Nestrade (C-562/17, EU:C:2019:115, točki 40 in 41). Odjemalec naj bi lahko torej od prodajalca zahteval vračilo dodatka k trošarini in bi se lahko na državo obrnil šele, če vračilo prodajalca postane nemogoče ali pretirano oteženo, kot v primeru njegovega stečaja (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 27. aprila 2017, Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, točka 57, in z dne 31. maja 2018, Kollroß, od C-660 do C-661/16, EU:C:2018:372, točka 66).
- 6 V skladu z navedeno usmeritvijo iz sodne prakse naj bi veljalo, da sta dodatek k trošarini in trošarina ločena davka, vendar naj ne bi bilo mogoče šteti, da se dodatek pobira za posebne namene, kot to zahteva člen 1(2) Direktive 2008/118/ES: njegov edini namen naj bi bila namreč „zagotovitev sredstev, potrebnih za delovanje regionalnih in lokalnih finančnih organov [...], da bi se zagotovilo izvajanje njihovih institucionalnih nalog“ (preambula uredbe-zakona

št. 511/1988), po mnenju Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni) pa naj bi bil njegov domnevni dodaten namen, ki se nanaša na zagotavljanje podpore izvajanju storitev odstranjevanja odpadkov, v zadevni zakonodaji naveden zgolj kot ena od možnosti, pri čemer pa naj ne bi bilo nobenih dokazov, da se ta namen v obravnavani zadevi dejansko uresničuje. Predložitveno sodišče v zvezi s tem poudarja, da razlaga pojma „posebni nameni“, ki jo je doslej zagovarjalo Sodišče in ji je sledilo Tribunale di Bologna (sodišče v Bologni), ne dopušča, da bi ta pojem zajemal tudi namen zadevnega dodatka.

- 7 Iz manjšinskega dela sodne prakse prvostopenjskih sodišč pa izhaja, da dodatek k trošarini ne pomeni drugega posrednega davka v smislu člena 1(2) navedene direktive, ampak zgolj povišanje trošarine za električno energijo.
- 8 Predložitveno sodišče v zvezi z vprašanjem, ali je mogoče dodatek k trošarini šteti za drug davek na električno energijo, ugotavlja, da se struktura in predpisi, ki veljajo za trošarino in dodatek, delno prekrivajo; natančneje, dodatek pomeni zvišanje stopnje trošarine ter se obračunava, odmerja in pobira na enak način kot trošarina. Vendar meni, da še vedno ostaja dvom glede tega, ali je treba šteti, da se zadevni dodatek razlikuje od trošarine. Obstoj negotovosti v zvezi s tem vidikom potrjuje tudi dejstvo, da je nemško sodišče vložilo podoben predlog za sprejetje predhodne odločbe, katerega predmet, ki se nanaša na dodatni davek na tobak za segrevanje (zadeva C-336/22), se deloma prekriva s predmetom obravnavanega predloga. Predložitveno sodišče meni, da dobesedna, sistematična in teleološka razlaga člena 1(2) navedene direktive nasprotuje temu, da bi se trošarina za električno energijo in dodatek k tej trošarini opredelila kot enotni posredni davek, saj zavezancem nalagata samostojni obveznosti plačila te dajatve.
- 9 Predložitveno sodišče v zvezi z učinki člena 1(2) zadevne direktive ugotavlja, da del sodne prakse, zlasti tiste, ki jo je izoblikovalo Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče), govori v prid obveznosti, v skladu s katero je treba uporabo člena 6(1) in (2) uredbe-zakona št. 511/1988 zavrniti ne glede na neposredni horizontalni ali vertikalni učinek člena 1(2) zadevne direktive in s sklicevanjem na načelo takojšnje uporabe razlage prava Evropske unije, ki jo poda Sodišče. Predložitveno sodišče kljub temu ugotavlja, da so bili zahtevki za povračilo v sporih, v katerih je razsodilo Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče), vselej naslovljeni na organ javne uprave, medtem ko pritožnica v obravnavani zadevi ni javno podjetje, razmerje, ki je predmet spora o glavni stvari, pa sicer temelji na vertikalnem razmerju, vendar je horizontalne narave. Predložitveno sodišče prav tako poudarja, da je Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče) razsodilo, da lahko odjemalec v skladu z načelom učinkovitosti proti prodajalcu vloži zahtevek za vračilo neupravičeno pridobljenega zneska oziroma da lahko, odvisno od primera, proti državi vloži odškodninski zahtevek za povračilo škode, nastale zaradi nepravilnega prenosa direktive Evropske unije.
- 10 V skladu z nasprotno sodno prakso pa naj bi veljalo, da ima lahko člen 1(2) navedene direktive v nekaterih primerih negativne učinke na tretje osebe oziroma da to, da samoizvršljive (*self-executing*) direktive v horizontalnih razmerjih

nimajo učinka, odjemalcu preprečuje, da bi se nanj skliceval v razmerju do dobavitelja, kar pomeni, da je mogoče v tem primeru uveljavljati le odškodninsko varstvo (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 19. novembra 1991, Francovich, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428).

- 11 Predložitveno sodišče opozarja, da se je Sodišče že večkrat izreklo o načelu, v skladu s katerim lahko direktive, ki določajo obveznosti zgolj za državo članico, sicer vzpostavljajo koristi za posameznika v razmerju do države, ne morejo pa mu priznavati pravic v razmerjih med posamezniki. Vendar meni, da omejitve, ki veljajo za prepoved „horizontalnosti“ direktiv, niso bile izrecno pojasnjene.
- 12 Po izdaji sodbe Link Logistic se zdi, da je Sodišče (sodba z dne 24. junija 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, točki 61 in 62), ki se je sicer izreklo o okvirnem sklepu, vendar je svoje razlogovanje razširilo tudi na direktive, neposredni učinek izenačilo z neuporabo. V skladu s sodbo z dne 18. januarja 2022, Thelen Technopark Berlin GmbH, C-261/20 (EU:C:2022:33, točka 33), ima sodišče možnost, da ne uporabi določbe nacionalnega prava, ki je v nasprotju z določbo prava Unije, ki nima neposrednega učinka.
- 13 Po mnenju predložitvenega sodišča iz sodne prakse Sodišča izhaja določeno razlikovanje, ki je odvisno od tega, ali je direktiva namenjena ureditvi razmerij med posamezniki ali pa določitvi vertikalnih razmerij med posamezniki in državami, ki le mimogrede ali posredno zajemajo tudi razmerja med posamezniki: v prvem primeru se na direktivo ni mogoče sklicevati proti posamezniku, da bi tako spremenili njegove pravice in obveznosti, saj se direktiva uporablja le kot merilo za presojo zakonitosti nacionalnih predpisov; v drugem primeru pa ima lahko „zgolj [...] negativn[e] učink[e] na pravice tretjih oseb“ (glej sodbe z dne 7. januarja 2004, Delena Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, točka 57, in z dne 7. julija 2008, Arcor AG Aquitaine Co. KG, od C-152/07 do C-154/07, EU:C:2008:426, točka 36) ali se celo uporablja v horizontalnih razmerjih (glej sodbo z dne 26. septembra 2000, Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, točka 51).
- 14 Če bi se priznalo, da je mogoče člen 1(2) zadevne direktive uporabiti tudi za horizontalno razmerje, ki je odvisno od vertikalnega razmerja, bi to po mnenju predložitvenega sodišča pomenilo, da se izvajata načeli enakovrednosti in učinkovitosti, saj bi s tem preprečili nerazumno diskriminacijo posameznika, ki bi se moral za to, da bi lahko od države sploh zahteval povračilo neupravičeno plačanega zneska, nadejati, da pogodbeni stranka ne bo mogla izpolniti svojih obveznosti. Če bi namreč podjetje ta znesek lahko vrnilo, odjemalec v postopku proti pogodbeni stranki ne bi mogel uveljavljati nezakonitosti obdavčitve, katere plačilo je zanj pomenilo ekonomsko breme. Zato bi lahko uveljavljal le odškodninsko varstvo, kar pa bi posledično privedlo do povečanja dokaznega bremena, ki ga nosi posameznik (glej sodbo z dne 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, točke od 51 do 56).
- 15 Nazadnje, predložitveno sodišče ugotavlja, da se predmet tega predloga za sprejetje predhodne odločbe le delno ujema s predmetom predloga za sprejetje

predhodne odločbe, ki ga je vložilo Tribunale di Como (sodišče v Comu, Italija) in v zvezi s katerim trenutno poteka postopek (zadeva C-316/22).

DELOVNI DOKUMENT